

Kleine kinderen
Grote
Kansen

Lerend Netwerk II
5 oktober 2022

Samen naar grote onderwijskansen!
Een klare kijk op kansen en taal!

Saar Callens

Sessie 2: FLITS-proevers: activerende werkvormen voor leraren om de 5 sleutels voor effectieve begrijpend-leesdidactiek duurzaam in de school te implementeren

Agenda

- Voorstelling
- Aan de slag met de FLITS-proevers
 - Uitproberen van 3 activerende werkvormen voor in het team
 - Linken naar de sleutels
 - Linken naar de klaswerking + taalbeleid
- Voorstelling website met de FLITS-proevers sleutelen aan lezen

**Docent
BNBBUO & BNBZRL**

Coach en valorisator

Onderzoeker

**Geef me de 5!
Mee(r)lezers in Gent**

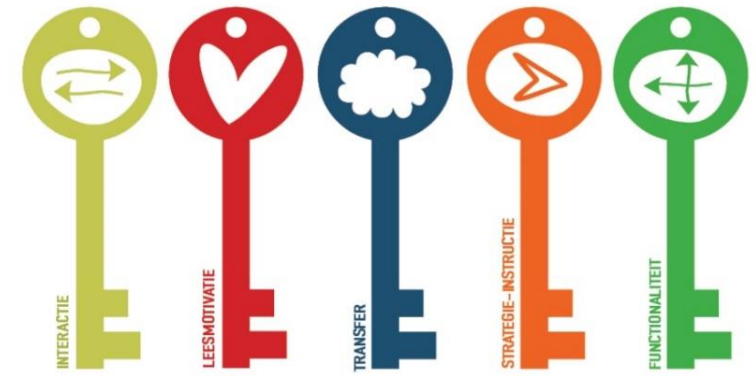
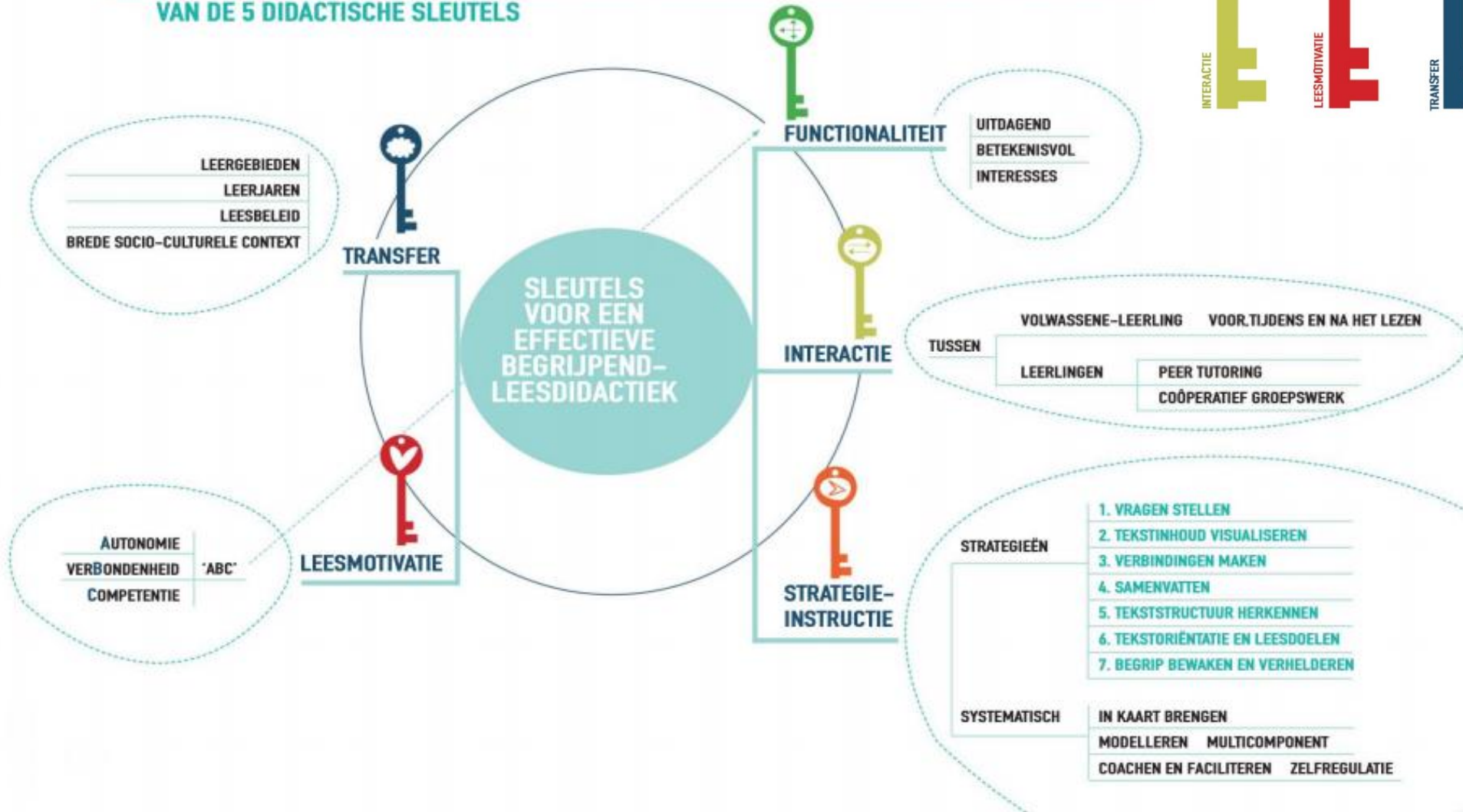
Saar Callens
Coach & Valorisator-Projectleider (vanaf
februari 2021)

Orthopedagoog BUO

**Mama van een divers
lezers-duo**

saar.callens@arteveldehs.be

Sleutels voor effectief begrijpend lezen
**VISUELE VOORSTELLING
 VAN DE 5 DIDACTISCHE SLEUTELS**

FLITS-proevers voor het schoolteam?

1. Jullie maken kennis met korte interactieve **opwarmers** die toeleiden naar begrijpend luisteren en/of begrijpend lezen.
2. Elke **luister- of leesopdracht** die met het team wordt uitgevoerd wordt nabeschouwd op zijn potentieel om het schoolteam en/of leerlingen te versterken in één of meerdere **sleutels** voor effectief begrijpend lezen: functionaliteit, leesmotivatie, interactie, transfer, strategie-instructie (FLITS).

Drie voorbeelden

1) Prentenboek

2) Kinderliteratuur

3) De nieuwe dierentuin

COLLECTIEF LEREN

Opwarmers. Teasers. Proeven van. Voor doeners.

Op lerarenniveau.

Transfer naar de klaswerking is mogelijk.

FLITS-proevertjes.

1. Alfabet

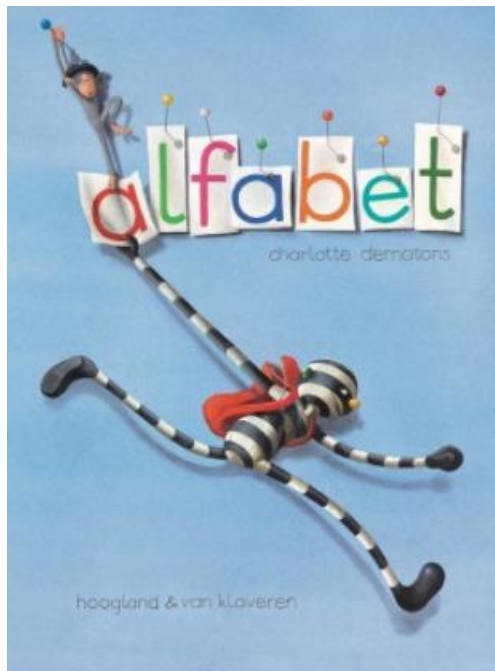
Kies een figuur uit de afbeelding die bij jouw job in het onderwijs hoort.

<https://www.alfabetboek.nl/>

<https://www.alfabetboek.nl/lesbrief/> (lestips en digibord)

HOE KAN JIJ IN JOUW
PRAKTIJK VOLGENS DE
SLEUTELS AAN DE
SLAG MET DIT BOEK?

charlotte dematons

alfabet

charlotte dematons

alfabet

HOE KAN DEZE FLITS-
PROEVER/OPWARMER
LEIDEN TOT
AFSPRAKEN OP
SCHOOLNIVEAU?

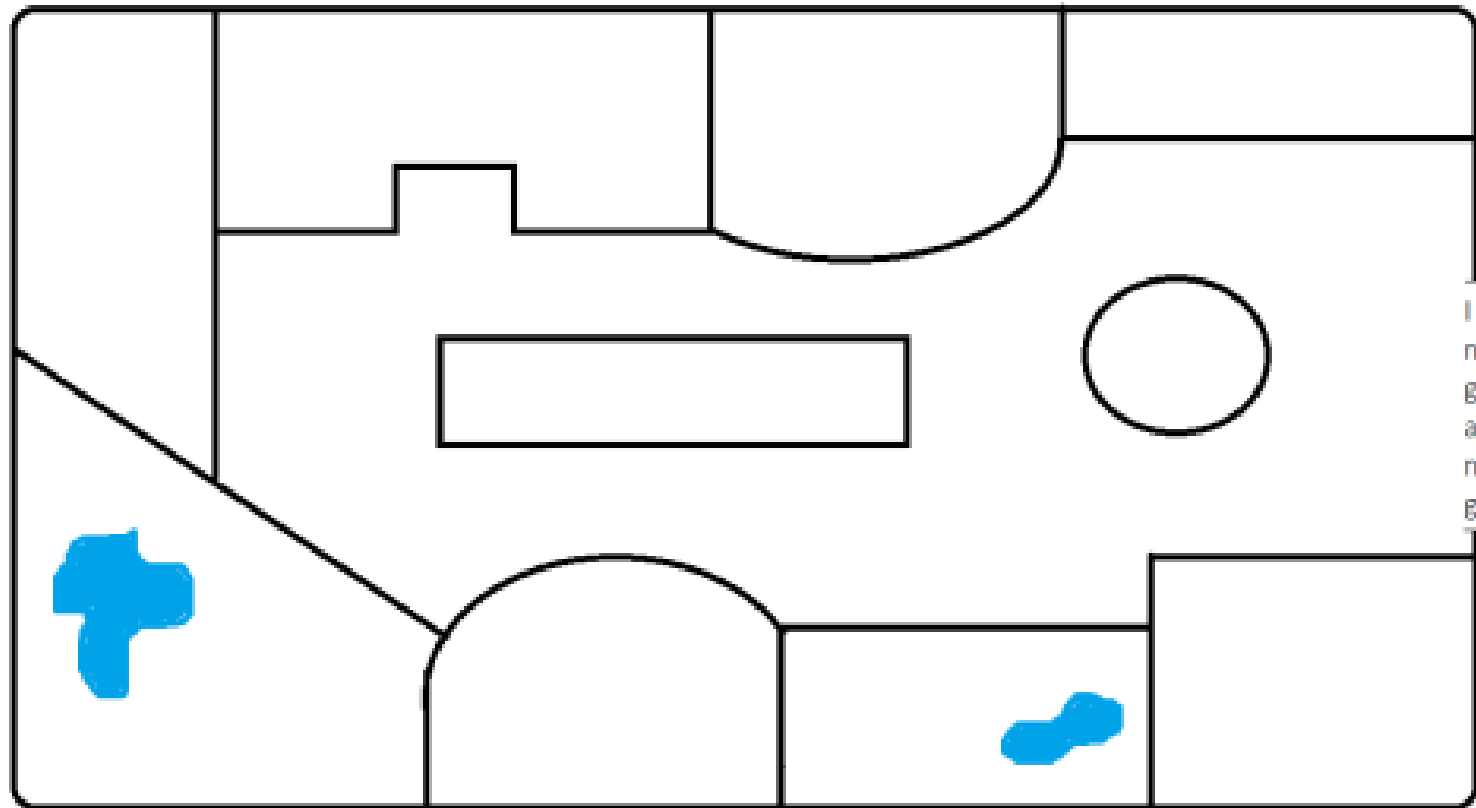
2. De nieuwe dierentuin

Wat vind jij het leukste dier?

BOUW DE NIEUWE ZOO

Nieuwe dierentuin In de stad opent binnenkort een nieuwe dierentuin. De directeur heeft wel nog een probleem, hij weet niet goed hoe hij zijn dieren moet verdelen onder de kooien. De directeur vraagt daarom hulp aan jullie. Hij verzamelde de nodige informatie die je nodig hebt om de dieren onder te brengen in hun verblijven.

Leeuwen en vogels:

https://studentarteveldesbe.sharepoint.com/:w:/s/TeamBNBBUOZRL/EUg7QDbX_kJOtCBmv0CayWMB_itLAtemaieaDnpxKsUntQ?e=6FkklS

Olifanten en apen:

https://studentarteveldesbe.sharepoint.com/:w:/s/TeamBNBBUOZRL/EYAA_ihfRYBAoGHCIORco8BGqKAlu_HtbW2qe-yQyvzIA?e=Hbieel

Giraffen en pinguïns:

<https://studentarteveldesbe.sharepoint.com/:w:/s/TeamBNBBUOZRL/ETLliczfcG9OnHDUJFTgIeMBYfMCcFXRjirX640XSGDcw?e=bKnAHX>

Vissen en neushoorns:

<https://studentarteveldesbe.sharepoint.com/:w:/s/TeamBNBBUOZRL/Eei-O9LZCq5KmRGQxpsRCPkBGDVNn1FtS9JHKZOJp0xWlIq?e=q2iKmc>

Buffels en panda's:

<https://studentarteveldesbe.sharepoint.com/:w:/s/TeamBNBBUOZRL/EZSf2e5NEJZNnNiNJ5W4lyEB6YXpl7Lmuy3CtCfVusAWA?e=v5mtsa>

INVULPLATTEGROND:

https://studentarteveldesbe.sharepoint.com/:w:/s/TeamBNBBUOZRL/EVERH_MNT6_NJhexYRCOcQ64BaaLEYOHVfyqOW4wyz-BmIA?e=z1P4ls

Leeuwen en vogels

De leeuw is de koning van het dierenrijk, daarom zijn leeuwen onmisbaar in de dierentuin volgens de directeur. De leeuwen hebben net welpjes gekregen en hiermee hoopt de directeur veel bezoekers te trekken. Hij wil de leeuwen aan de ingang van het park plaatsen, maar hij wil dat de dieren ook de nodige rust krijgen. Daarom denkt de directeur dat de leeuwen het beste een verblijf naast de pinguïns krijgen.

De vogels hebben veel plaats nodig om te vliegen, daarom liet de directeur een hoge kooi bouwen. De directeur kocht enkele hele mooie en kleurrijke vogels aan en wil dat iedereen de vogels kan zien. Hij wil dat de vogels in een kooi zitten die volledig vrij is (er grenzen geen andere kooien aan), zodat de bezoekers de vogels vanuit alle hoeken kunnen zien.

Olifanten en apen

De olifanten hebben graag een verblijf met een vijver, zodat ze met water kunnen spelen. Voor de olifanten is het belangrijk dat ze een rustige plaats hebben, daarom wil de directeur niet dat ze vooraan in het park een verblijf krijgen.

Het apen-verblijf is erg ruim en ligt naast het verblijf van de panda's. De directeur kocht verschillende apen aan: hij kocht bavianen, bonobo's en een koppeltje oerang-oetangs voor de dierentuin. De directeur wil dat de apen veel ruimte hebben op te spelen. De bezoekers vinden de spelende apen leuk om naar te kijken, daarom liet hij een verblijf bouwen met een platform voor de bezoekers. Hierdoor kunnen meer mensen de spelende apen zien.

Giraffen en pinguïns

De giraffen hebben een vrijstaand verblijf in het midden van het park, er grenzen dus geen enkele kooien aan het verblijf van de giraffen. In het wild leeft de giraf in dezelfde omgeving als de olifanten en neushoorns, daarom wil de directeur dat het verblijf van de giraffen niet ver van het olifanten- en neushoornverblijf ligt. Bovendien wil de directeur de giraffen in een lang verblijf onderbrengen, hierdoor kunnen de giraffen ook rennen in hun verblijf.

Ook de pinguïns moeten een plaatsje krijgen in de dierentuin. Net zoals de olifanten hebben de pinguïns ook water nodig. Aangezien er in het verblijf van de pinguïns ijs moet worden voorzien, wil de directeur de pinguïns onderbrengen in het verblijf naast de vissen. Dit moet ervoor zorgen dat de verzorging van beide dieren makkelijker verloopt.

Vissen en neushoorns

Het aquarium van de vissen werd speciaal ontworpen door de directeur van de dierentuin en heeft een gebogen voorkant. Om de dieren makkelijk te kunnen verzorgen, wil de directeur dat het aquarium naast het verblijf van de pinguïns ligt.

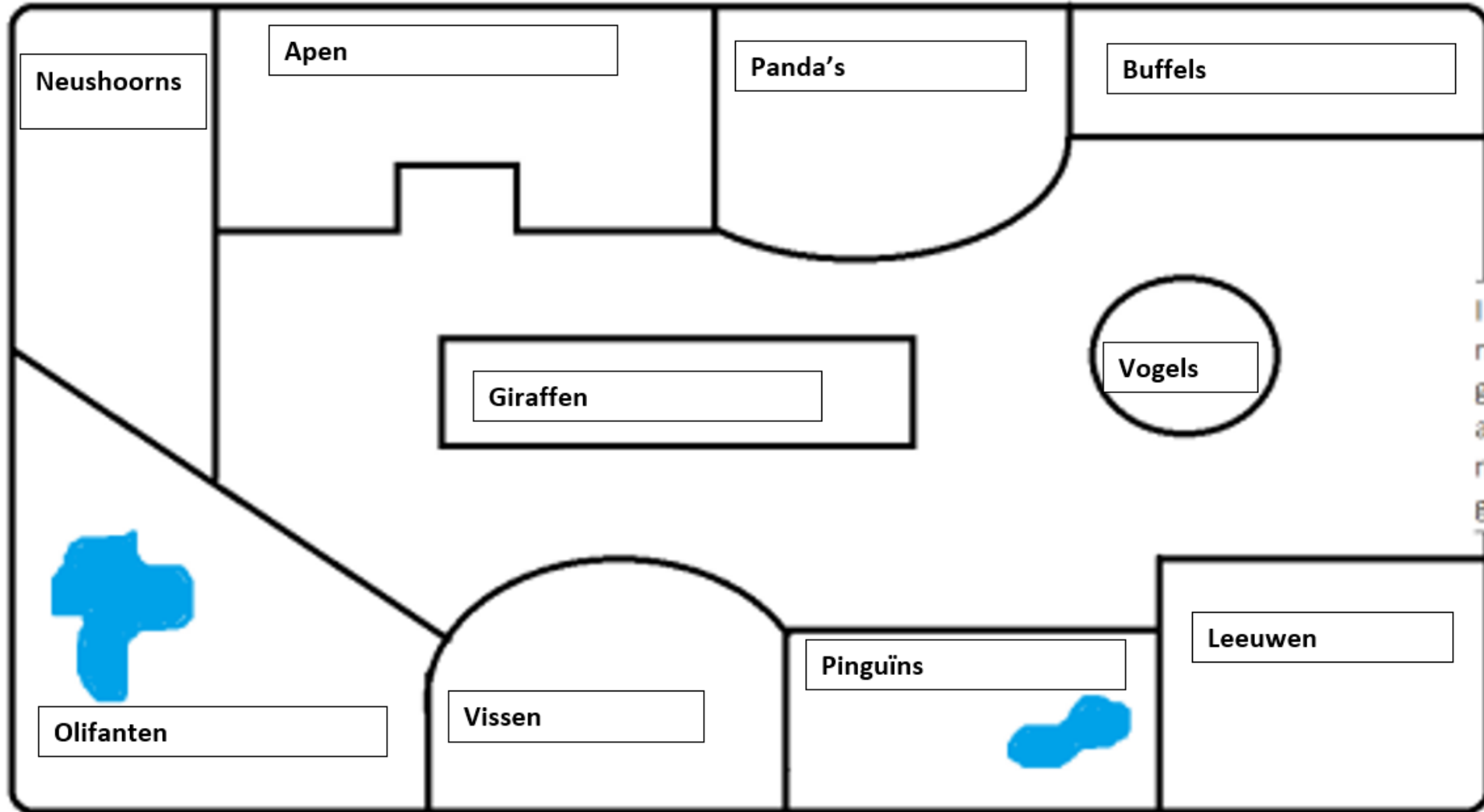
De neushoorns moeten ook nog een plekje krijgen. Aangezien deze dieren in het wild op dezelfde plaats leven als de olifanten en giraffen, wil de directeur dat het neushoornverblijf niet ver van het olifantenverblijf en het verblijf van de giraffen ligt. Er is slechts een deel van het verblijf zichtbaar voor de bezoekers aangezien het grote verblijf van de apen naast het verblijf van de neushoorns ligt.

Buffels en panda's

Als laatste moeten ook de buffels en panda's een plaats krijgen in de dierentuin. Er zijn maar twee buffels aangekocht voor de dierentuin, daarom hebben deze dieren niet zo een groot verblijf nodig. Het verblijf van de buffels ligt tegenover het leeuwenverblijf.

De panda's zijn de sterren van de dierentuin. De directeur liet een mooi verblijf bouwen en vroeg de bouwvakkers om ervoor te zorgen dat de dieren goed zichtbaar zijn voor de bezoekers. De bouwvakkers bouwden daarom een verblijf met een gebogen voorkant, hierdoor kunnen de bezoekers de dieren van verschillende kanten bezichtigen. Het pandaverblijf ligt op de kaart naast het verblijf van de apen

Oplossing ZOO

1) Leerkracht geeft elke leerling een strookje en per 5 moeten ze hun zoo op plattegrond maken

- INTERACTIE leerlingen – LEESMOTIVATIE- verbondenheid

2) Leerkracht geeft aan dat de dieren ontsnapt zijn en vraagt wie welk lievelingsdier heeft. Ze mogen dit tekstje dan lezen.

- FUNCTIONALITEIT – interesse & LEESMOTIVATIE autonomie

3) De leerkracht leidt de oefening in met 'De directeur heeft een probleem... hij vraagt hulp aan jullie'. De leerkracht bespreekt na het voorlezen van het introductietekstje wat er op de kaartjes zou staan.

- FUNCTIONALITEIT – betekenisvol
- INTERACTIE volwassene- leerling – STRATEGIE: tekstoriëntatie (eventueel modellend)

4) De leerkracht doet mee met de oefening en sluit bij een groepje aan. Hij benoemt expliciet wat hij doet om te analyseren. 'Als ik nog eens lees, dan lees ik dat het verblijf vrijstaand is...'; 'lees jij nog eens je tekstje voor...'

- STRATEGIE-INSTRUCTIE: modelleren

5) De leerlingen krijgen elk een tekstje en de leerkracht vraagt om eerst in stilte te lezen en de belangrijkste woorden die de plaats zullen bepalen aan te duiden. De leerkracht verwijst hierbij naar de leeswijzer van het 2de leerjaar die uithangt in de klas.

- STRATEGIE-INSTRUCTIE - TRANSFER over leerjaren (van de strategieën)

6) Als de plattegronden gemaakt zijn vraagt de leerkracht om in hun tekstje alle woorden met open en gesloten lettergrepen op te snorren. Iedereen schrijft ze op en plakt ze dan op de juiste kolom op het bord.

- TRANSFER – naar ander leergebied taal

7) Erna gaan leerlingen aan de slag.

- We bouwen deze zoo. De leerlingen knutselen of tekenen de dieren en zetten ze in de kooi.

TRANSFER – andere leergebieden

- Iedereen mag boeken rond deze dieren mee brengen

TRANSFER -thuis

- Soorten boeken in de klas bekijken en bespreken wat de leerlingen leuke boeken vinden en waarom

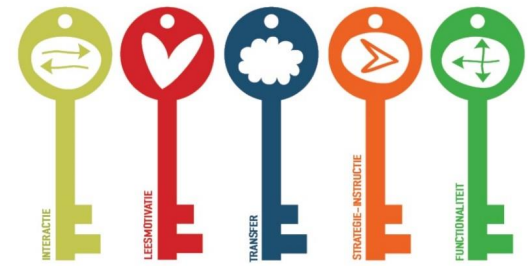
LEESMOTIVATIE & INTERACTIE

- Fiche per dier opmaken met info over de dieren uit de boeken:

STRATEGIE – samenvatten/ visualiseren

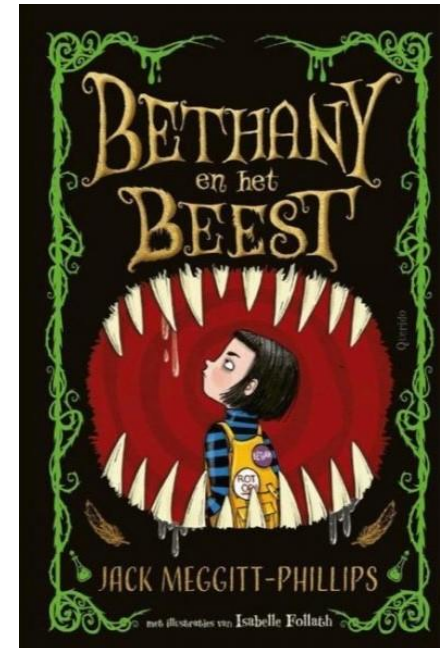
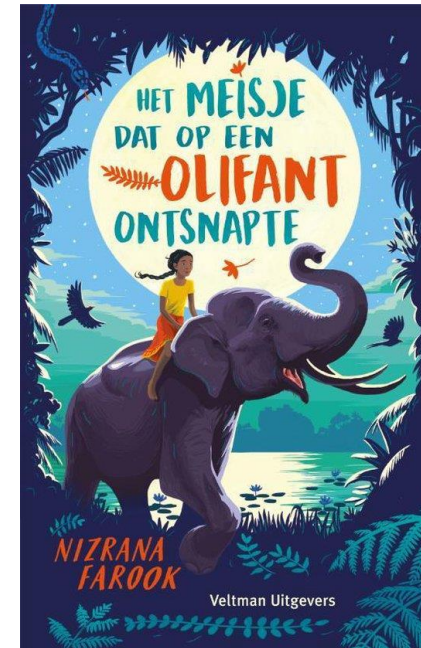
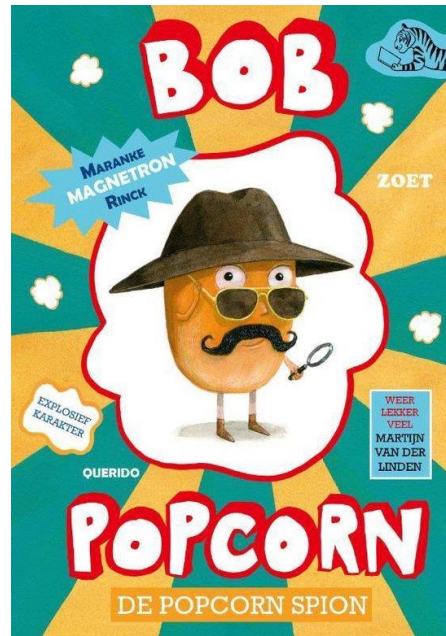
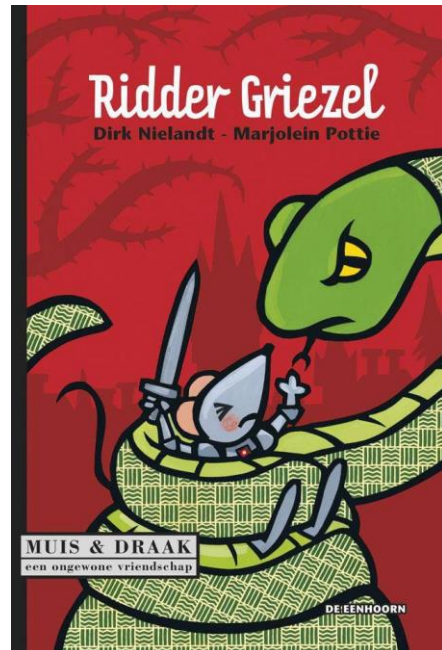
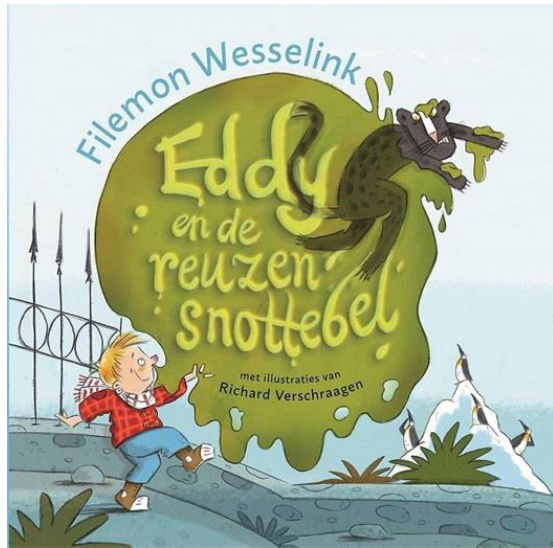
3. Kinderliteratuur

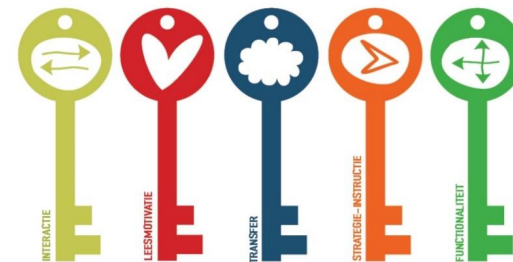
Welke sleutel(s) passen bij de voorgestelde werkvormen?

Welke sleutel hoort erbij?

Je stelt heel grappige en spannende boeken voor.

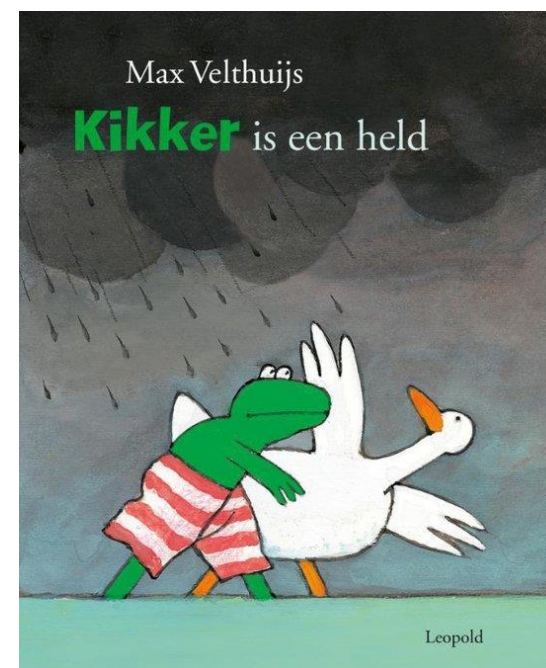
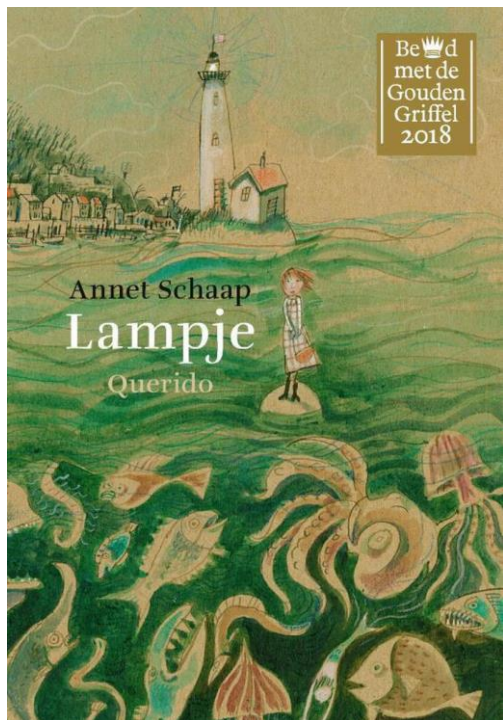

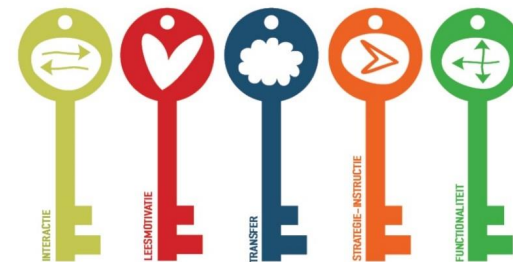

Welke sleutel hoort erbij?

Je stelt een vraag voor de jeugdboekenmaand, die je op het eind aan de hand van alle leeservaringen wil beantwoorden:

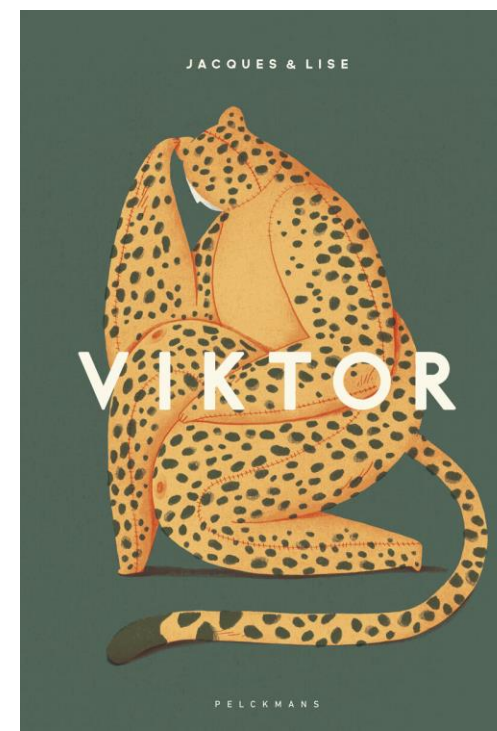
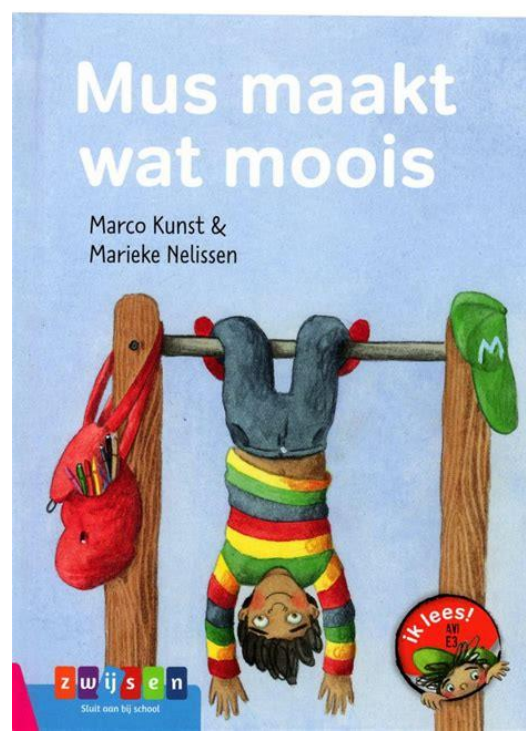
- * Wanneer ben je een held?
- * Wanneer ben je een schurk?

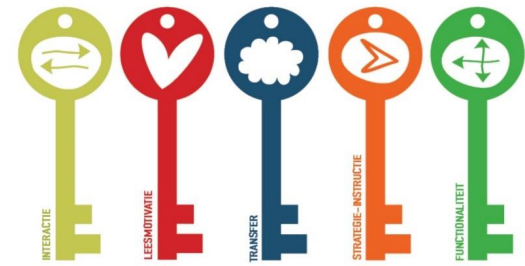

Welke sleutel hoort erbij?

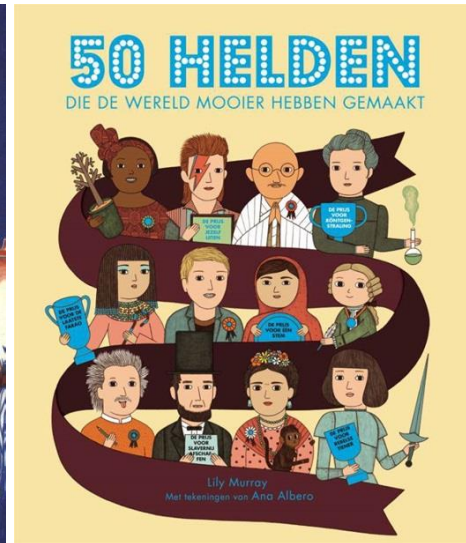
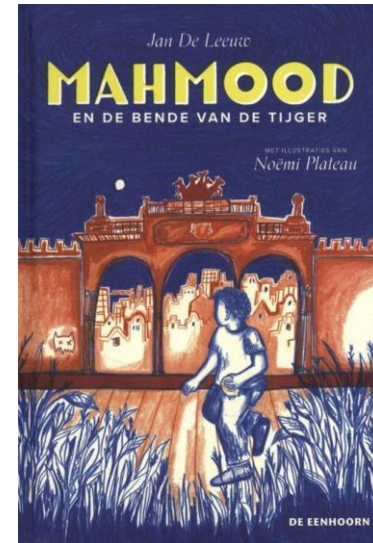
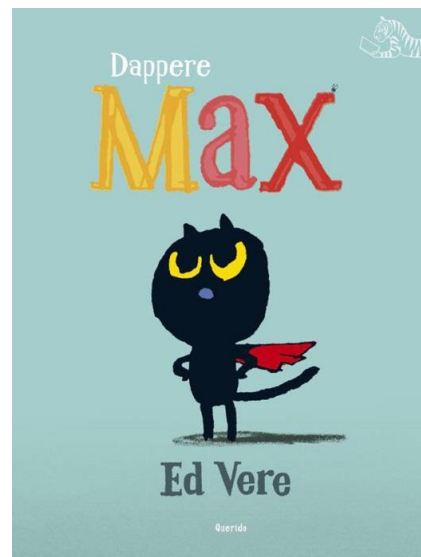
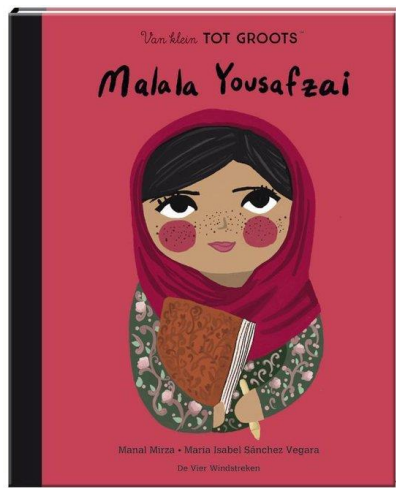
Je kopieert belangrijke prenten uit een boek, stelt ze voor en zoekt met de kinderen de juiste volgorde. Nadien lees je het boek en vergelijk je met het verhaal van de klas.

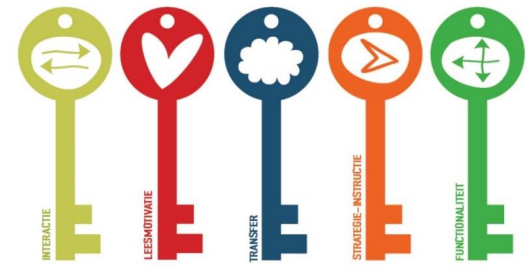

Welke sleutel hoort erbij?

Je werkt met fictie en non-fictie tijdens de WERO lessen.

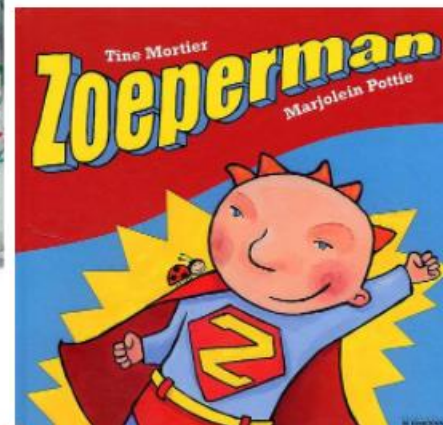
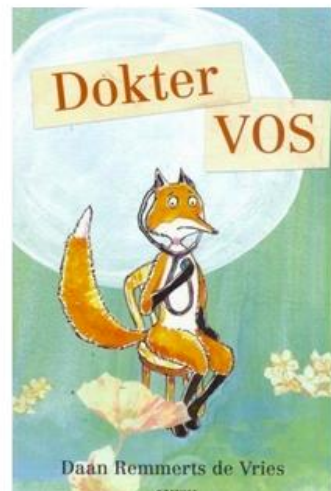
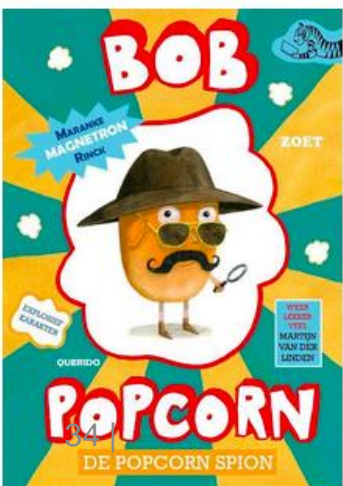
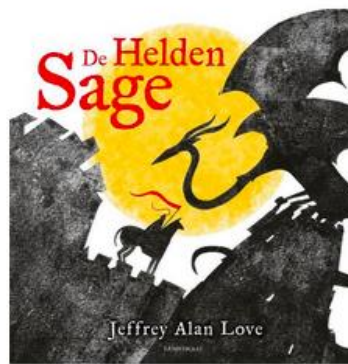
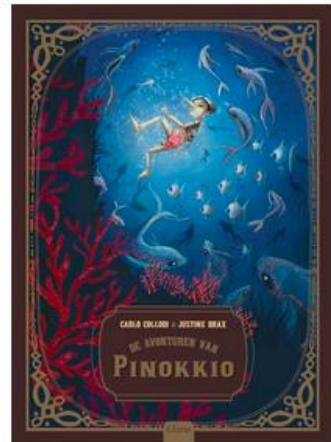
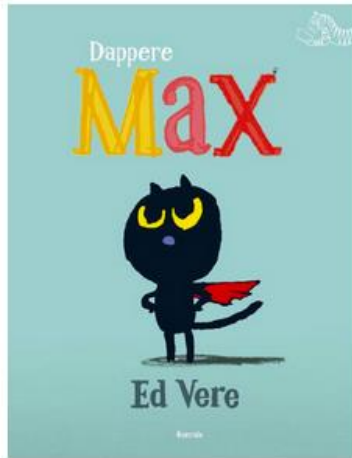
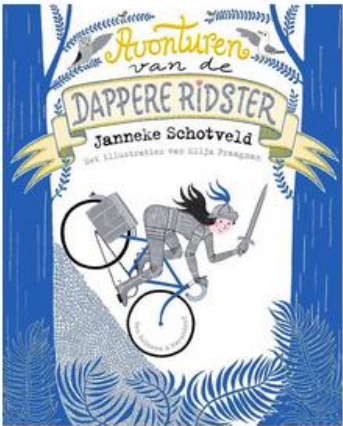

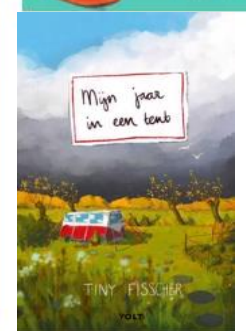
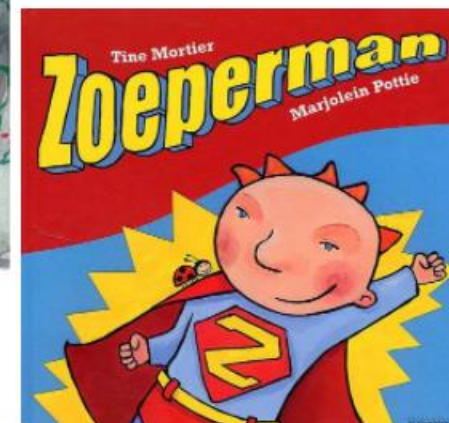
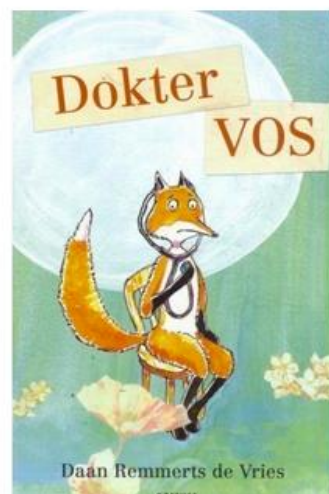
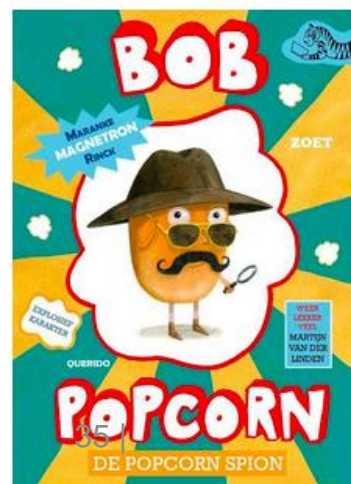
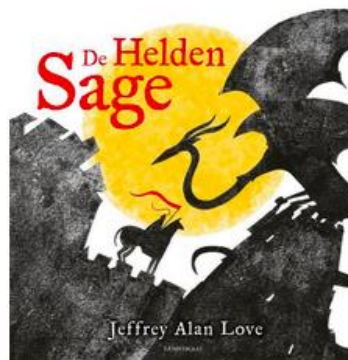
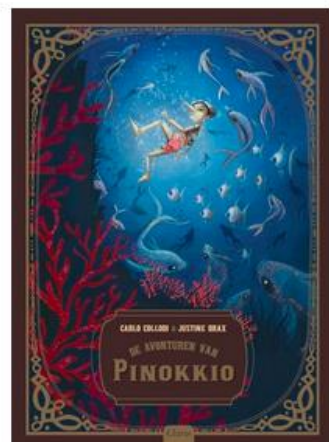
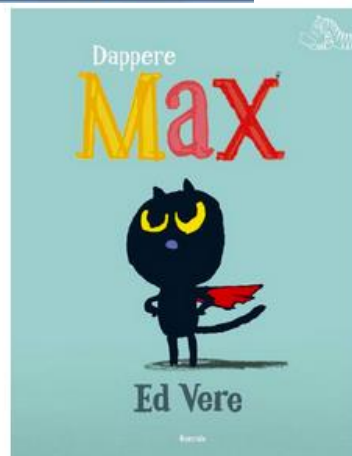
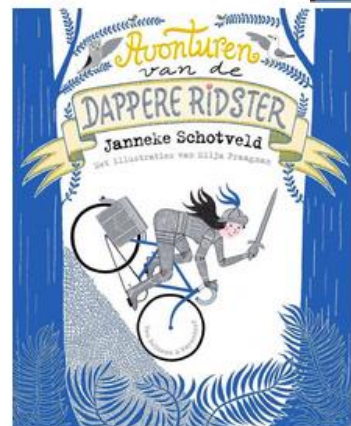
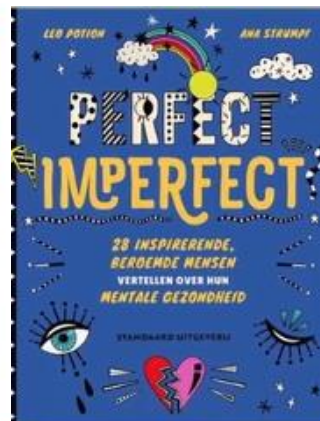
Welke sleutel hoort erbij?

Je organiseert een **boekenbingo** als tussendoortje: elke leerling heeft een bingo met stellingen als ‘mijn kwartierboek is spannend’, ‘mijn boek is waargebeurd’, ‘het hoofdpersonage is een meisje’... . Ze lopen rond in de klas, zoeken leerlingen voor wie de stelling geldt en noteren de naam bij de stelling. Wie het eerst een rij vol heeft, wint.

Hoe zou jij met deze boeken aan de slag kunnen volgens de sleutels?

Hoe kan deze opwarmer/FLITS-proever leiden tot afspraken op schoolniveau?

Hoe kan je met de school (taal)beleid voeren adhv deze oefening?

- Afspraken verruiming aanbod in de klas
- Afspraken gebruik literatuur in andere vakken
- Afspraken hoe samenwerken rond jeugdboekenmaand

Tips

- Educatieve handleiding bij de jeugdboekenmaand met toffe werkvormen met boeken in.
- Boekentips in het thema van de jeugdboekenmaand: 3 - 6 jaar | 6 - 9 jaar | 9 -12 jaar | 12-15 jaar

Website 'sleutelen aan lezen'

www.sleutelenaanlezen.be

Samenwerking van CTO, Schoolmakers en
Arteveldehogeschool

TAALBELEIDSMODEL

DOEL: ONDERWIJS EN
LEERLINGEN VERSTERKEN

DYNAMISCH
IMPLEMENTATIE
PROCES

KRACHTIGE
LEEROMGEVING
VOOR LERAREN

EFFECTIEVE
TAAL-
PRAKTIJKEN

DYNAMISCHE VISIE

FLITS-
PROEVERS

Sleutelen aan lezen

HOME

EFFECTIEVE LEESPRAKTIJKEN

KRACHTIGE LEEROMGEVING

DYNAMISCH IMPLEMENTATIEPROCES

Boekencovers

Black stories

Tijd voor versnapering

Boekengenres

Dagverzen

Gemakkelijk lezen

Fortune snoep

Wie is het?

De schoolpuzzel

Reactiespel

Ramen en spiegels

Meertalige boeken

Wandelen naar

Mijn favoriet boek

Centrum voor Taal en O

Arteveldehogeschool

SLEUTEL

N LEZEN

FLITS-proefer SleutelBOS

1. Boekencovers

Kennismaking met de 5 sleutels van begrijpend lezen en werkvormen.

FLITS-proevers Functionaliteit

2. Black stories

Samen een leesmysterie, waarvoor begrijpend lezen en luisteren nodig is, oplossen.

3. Tijd voor cake

Ervaringsoefening rond het belang van begrijpend lezen.

FLITS-proevers Leesmotivatie

4. Boekengenres

De verscheidenheid in kinderliteratuur verkennen.

5. Dagverzen

Verzen waarbij talige humor gekoppeld is aan actualiteit.

6. Gemakkelijk lezen

Kennismaking met een aantrekkelijke leesboeken met een laag AVI-niveau.

7. Fortune snoep

Traktaat met snoep waarin leeslips verstopt zitten.

FLITS-proevers Interactie

8. Wie is het?

Tekst met persoonsomschrijving linken aan de juiste collega.

9. De schoolpuzzel

Een denkoefening in tekstvorm die je via interactie samen oplost.

FLITS-proevers Transfer

10. Reactiespel

Bewegingstussendoortje waarbij nauwkeurig lezen en begrijpend luisteren belangrijk is.

11. Ramen en spiegels

Kinderboeken screenen op diversiteit.

12. Meertalige boeken

Verkenning van meertalige boeken.

FLITS-proevers Strategie-instructie

13. Wandelen naar

Een klasstap leren zien als een begrijpend leesles.

14. Mijn favoriet boek

De leesstrategieën oefenen aan de hand van een eigen favoriet boek.

SLEUTEL TRANSFER: RAMEN EN SPIEGELS

Wat?

Je toetst of er in de selectie van favoriete kinderboeken van de collega's voldoende diversiteit zit en bediscussieert waar nog noden voor de school liggen.

Hoe?

Je vraagt aan alle collega's om hun favoriete kinderboeken mee te brengen (of ze lijsten hun top 3 op via een padlet). In de personeelsvergadering screen je hun selectie op diversiteit. Steek je handen omhoog als één van je boeken voldoet aan:

- Mijn boek is gender neutraal.
- In mijn boek komt er iemand met een andere huidskleur/religie voor.
- In mijn boek komen er mensen met een beperking voor.
- In mijn boek is er diversiteit in socio-economische status.

Je bespreekt achteraf de quote: 'boeken als ramen en boeken als spiegels'.

Ramen: boeken bieden kansen tot verruiming van je eigen wereldbeeld.

Spiegels: zichzelf en hun eigen ervaringen herkennen in een boek.

(Aanvulling: boeken als deuren: je kan echt in het verhaal/een andere wereld stappen.)

1. Inspiratie voor de klaspraktijk

Transfer

- Vraag aan de leerlingen een aantal typische zaken van bij hen thuis. Zoek samen in de bibliotheek, via zoekfuncties, via Google naar kinderboeken waarin één van die thuiskenmerken voorkomt.
- Neem een boek waarin diversiteit rond religie of etnische achtergrond voorkomt en bespreek een aantal tekeningen van het boek met de leerlingen (**interactie**).
- Stel een boek 'Een huis vol lekkers' voor. Ga in **interactie** wie welk gerecht kent en soms eet. Vraag aan de leerlingen om als huiswerk één van hun lievelingsgerechten van thuis op te schrijven. Je maakt een klasboek met alle lievelingsgerechten (kan eventueel ook een leuk moeder- of vaderdagcadeau zijn).

Leesmotivatie

- Voorzie boeken waarin leerlingen zich herkennen (kinderboeken als spiegels). Zo creëer je verbondenheid met de boeken.

Functionaliteit

- Voorzie boeken met veel diversiteit zodat de leerlingen hun leefwereld kunnen verbreden (kinderboeken als ramen). Dit kan voor sommigen uitdagend zijn en inspelen op hun ruime interesses.

2. Inspiratie voor een schoolaanpak

Transfer

- Vraag de leerkrachten om hun klas- of schoolbibliotheek te screenen via het kader van diversiteit van Mitchell (zie materiaal 'Diversiteit in kinderboeken'). Trek conclusies en bepaal samen welke boeken te weinig aanwezig zijn en hoe dit aanbod uitgebreid kan worden. Kijk voorafgaand eventueel naar de inspirerende filmpjes rond diversiteit (zie materiaal).
- Bepaal samen met de collega's een aanpak om lezen thuis te promoten (met specifieke aandacht voor kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen). Stem af hoe jullie kunnen samenwerken met ouders aan de hand van de boeken waarin diversiteit de norm is.

3. Materiaal

Diversiteit in kinderboeken

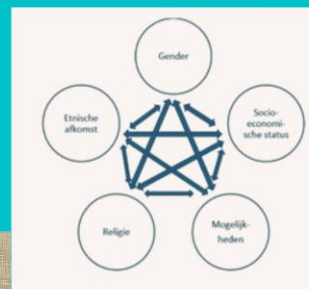
Inspirerende filmpjes rond diversiteit Filmpje over de screening van een boekenkast: (2) If you have a daughter, you need to see this. - YouTube

•Filmpje over diversiteit:

- Skin color experiment: <https://www.youtube.com/watch?v=HmVjQhQ93WE>
- Doll test: https://www.youtube.com/watch?v=_Qp7hrCJgAo&t=329s

DIVERSITEIT IN KINDERBOEKEN

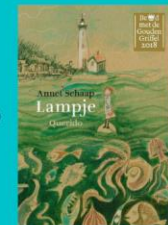
De 5 kenmerken van diversiteit: Mitchell, D. (2018). *Gelijke kansen in de school. Diversiteit in vijf thema's*. Pica/Pelckmans pro.

Gender

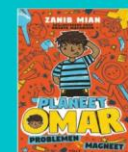
socio-economische status

Religie

Etnische afkomst

Mogelijkheden

Boekencovers	<ul style="list-style-type: none"> - Powerpoint met boekencovers om alle sleutels te leren kennen - Linken naar <ul style="list-style-type: none"> o websites van Iedereen leest o praktijkgids “sleutels voor effectief begrijpend lezen” o artikel succesfactoren voor een doeltreffend leesplezierbeleid - Een voorbeeldsjabloon voor een taalbeleidsplan - Podcast over begrijpend lezen
Black stories	<ul style="list-style-type: none"> - Link naar 2 voorbeelden van black stories - Fiche met voorbeelden van raadselboeken
Tijd voor versnapering	<ul style="list-style-type: none"> - Fiche met voorbeelden van weetjesboeken
Boekengenres	<ul style="list-style-type: none"> - Boekenchecklist (thema’s en soorten in boeken) - Fiche met tips om tijdens kwartierlezen aan de sleutels te werken - Link naar: <ul style="list-style-type: none"> o Brochures beste boekenjuf en -meester o Artikel rond werken met anderstalige prentenboeken
Dagverzen	<ul style="list-style-type: none"> - Linken naar: <ul style="list-style-type: none"> o Dagverzen Stijn De Paepe o Websites die een overzicht geven van poëzie voor kinderen
Gemakkelijk lezen	<ul style="list-style-type: none"> - Fiche met voorbeelden van boeken met laag leesniveau - Checklist aanvankelijk lezen - Inventaris recente boeken - Linken naar podcast over dyslexie, diagnostiek en tests
Fortune snoep	<ul style="list-style-type: none"> - 20 fiches met leestips om leesplezier aan te wakkeren
Wie is het	<ul style="list-style-type: none"> - Fiche met voorbeelden van raadselboeken
De schoolpuzzel	<ul style="list-style-type: none"> - Leesraadsel ‘de schoolpuzzel’ (in analogie met de nieuwe dierentuin) - Link naar vragenspel (om interactie rond boeken te bevorderen) van Aidan Chambers
Reactiespel	<ul style="list-style-type: none"> - Link naar een reactiespel - 10 uitdagingen (uit project Mee(r)lezers in Gent) om met alle klassen samen aan leesmotivatie te werken
Ramen en spiegels	<ul style="list-style-type: none"> - Fiche met voorbeelden van kinderboeken waarbij diversiteit een plaats krijgt - Link naar inspirerende filmpjes rond diversiteit
Meertalige boeken	<ul style="list-style-type: none"> - Link naar: <ul style="list-style-type: none"> o O-mundo collectie, Nik-Nak, Fundels o Artikel over werken met anderstalige prentenboeken en meertalig voorlezen, tips rond werken met boeken in de thuistaal o Het Vertellement: digitale meertalige Kamishibai
Wandelen naar	<ul style="list-style-type: none"> - Fiche overzicht leesstrategieën - Link naar <ul style="list-style-type: none"> o Artikel rond problemen met begrijpend lezen effectief aanpakken o Databank rijke teksten
Mijn favoriet boek	<ul style="list-style-type: none"> - Fiche aan de slag met begrijpend lezen en luisteren - Voorbeeld leerlijn begrijpend lezen van peuter-lager

Bedankt!
Veel succes met jullie school-lees-team!